څه ګورم او څه اورم

د

گل باچا «الفت»

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

www.ulfat.de

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

پیل

نه پوهېږم: د قدرت څه منظوره وه؟ او دې نړۍ څه احتیاج درلود چه زه ئې د خپلو نندارو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئې نوم معلوم وي او نه ئې څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړي او نه خپل ښه او بد ورته څرګندوي.

زه هم سره له دی چه د دې عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه مې پدې باب کښې څه تصور او تخیل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه می قبوله کړه. سره له دې چې زما سابقه او آینده هېچا ته نه وه معلومه او نه مې چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ویلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هرې خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلي او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زیری کېده او یوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالی او خوشبینی د څه دپاره وه او زما ولې دومره ډېر قدر کېده؟

بې له دېنه چه دې خلقو ته جدت پسند ووایو نور به نو څه ووایو؟

هو! دا خلق هر وخت نوي شیان خوښوي او زاړه ردوي، هره ورځ په نوو اشنایانو پسې ګرزي او پخوانی ملګری پرېږدي همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائي.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شي کښې نوي رنګونه خوښوي زمانه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه یو هوښیار سوداګر وخت په وخت ورته نوي جامې او نوي ټوکي راوړي او د دې زړې دنیا په مخ نوي رنګونه پورې کوي. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوي او کله یې د دود و دستور په اصنامو غولوي یوه ورځ یې په کلیسا کښې او بله ورځ یې په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولي. همدغه یو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شي یوه ورځ ساحري او بله ورځ فرعوني کوي کله نور سمې لارې ته را بولي او کله خپل ځان له ګړنګونو غورځوي. له کوم وخته چه زه را ویښ شوی یم او خپلی سترګی مې غړولي دي تر اوسه پورې مې د دنیا پیښې په یو راز نه دی لیدلی او نه یوه شپه د بلې په شان تېرېږی طبیعت او زمانه لکه نازکخیال شاعر هر وخت په ابتکار پسې ګرزي او نوي نوي مضمونونه پیدا کوي. زه هم د زمانې له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوي او تازه مضامین دي. زما په حیات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه یم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې یم لکه چه نن مې ته وینې. که ته په ظاهره نه غولېږې زه هر ورځ بېل افکار او نوي خیالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وي.

کله چه زه د مور په غېږ کښې وم هغه وخت زه بل څوك وم مګر نن د محیط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به مې د مشرانو په ږیره لوبې کولې او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلې ږیرې واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس باید زه دوی په شا وګرزوم او خدمت یې وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه یو قرض و چه نن یې باید ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنیان هم د قرض په ورکولو مکلف دي مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټی ډېر درونددی او زما له لوئیدو سره سم زما بار هم درونند شویدی. هو! هر څومره چه یو سړی لوئېږی تکلیف یې هم هماغومره زیاتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنې مشران اطاعت او کشران شفقت غواړي څوك راځنی ګلې کوي او ځینې راته هیلې او اسرې لری د همدغو هیلو او امیدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم دامید رڼا وروړو زیاتېدله. که سړی ښه ځېر شي دنیا ټوله داسرو او امیدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لرې څه وینې او هغه یې خوښېږي دی ورپسی ههڅه کوی او هغه ورځنې وروړو لرې کېږي په اخره کښې ورپسې د ژوندانه له ګرنګه هم ځان وغورځوی او یوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه داتګ به ترڅه وخته او ترکومه حده وي؟ څنګه به وي او څنګه به شي؟

هر یو پخپل سر د پاسه یوه وریځ وینې چه د ده ګمان پیدا کړیده او دی ورته امید لري، له دې وریځې کله ږلۍ اوري او کله بارانونه، په ځینو ځایو شنډه تېره شي او په ځینو ځایو کښې ورځنې سیلابونه وبهېږی. بډایان او شتمن هېڅ کله هیله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبیعت یې د امید او اسرو خاوندانو ته ورکوي. هر څوك د خپل امید په رڼا کښې ژوند کوي او د رحمت وړانګې هر وخت د امید له کړکۍ د انسان په تیاره خونه کښې پرېوزي.

امید د ایمان یو جز دی چه خوف هم ورځنې پیدا کېږی څوك چه امید نلري هغه خوف هم نلري او نه یې په زړه کښې د ناکامۍ ویره او سودا وي. مونږ باید پخپل مخکښې د امید رڼا ځانته پیدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پیشرفت او وړاندې تللو قوت راکوي.

زه خپل امید تر یوه حده ورسولم زما ځینې ملګري چه د امید تونبه یې بیخی نه وه په هماغه لمړۍ مېنه پاته دي. امید هم لکه عشق او محبت انسان یوه عالی مقام ته رسوي او له تورې شپې نه یې رڼا ته راباسي. امیدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لرې مخصوصاً لوړ او عالي امیدونه چه د اشخاصو دروازې ته نه راښېږي او ذلت نه قبلوي. هغه وخت چه ما پدې لویه نړۍ کښی یوازی خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنیا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د امید رڼا وروړو زما په زړه کښې زیاتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړۍ سر ترسره زما د پلار کور دی او بې له رحم و شفقته نور څه په دنیا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنیا د مارانو او لړمانو لیوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږي کله کله د عتاب ځپېږې شي او په مخ لګېږي ما په دغه دنیا کښې دغه راز اضداد ډېر لیدلی او مختلف واقعات راته معلوم دي.

هو! په دنیا کښې عجیب و غریب واقعات ډېر پېښېږي مګر افوس چه یا پټېږي او یا په بل رنګ ښودل کېږي زما د ژوند افسانه هم د دنیا د لوی او زاړه کتاب یوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقیقت روح ولري او رښتیا وي مګر تاسی به یو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه څنګه چه یاست هغسې ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زیاتی او کمی ولری ما معذور وګڼئ هېڅ قصه ټوله رښتیا نه وي مګر خلق بې اوري دروغ لا تر اوسه داسې نه وي رټل شوی چه نه بې څوک ووایي او نه بې څوک واوري.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پیشرفت کوي او د دروغو په ستاینه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوي. د حقیقت ویل دومره ګران کار دی چه بې له ښاغلی رجب خانه (تصوري انسان) بل څوک دا کار نه کوي. مګر هغه هم خلقو په دومره ځپېرو وهلی چه ونه بې له یوی لوښتې نه جګېږي او هر څوک پرې خاندي. خبره له خبرې ولاړېږې زه هم لکه ځینې کسان چه تش ګړېدل بې مطلب وی او د نتیجې غم ورسره هېڅ نه وي له مطلبه لږ لرې شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو بېرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځایه شروع کړم او تاسې له کومې برخې سره ډېره مینه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بې رحمی قصې کوي خلق ورته توریالی وایي مګر بالعکس د لویو سینو خاوندانو ته بې ننګه او بې غیرته وایي ځینی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼې او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوري. زه نه پوهېږم چه ته (د قصې لوستونکی) څوک بې او څه راز ذوق لرې زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزي او که عادي درته ښکاري.

هغه وخت چه زه د دنیا له ظلمونو ځنې لانه وم خبر، د چنګیز او هلاکو قصې مې نه وې اورېدلی د دښمنانو بې رحمي راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼې مې نه وې لوستی، د حسد او عداوت اور می په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه مې نه وه لیدلی د دنیا مینې راباندې غلبه نه وه کړی، سبائي له خوبه را پاڅېدم سترګې مې ومښلې ښکته پورته مې وکتل د کور و کلي خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا مې تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدې کېده او په غوږ کښې به بې څه ورته وویل وړو کوچنیانو به په کوڅو کښې نارې وهلې چه نن بې فلانکی ... وژلی بل به ویل چه په چاړه بې حلال کړیدی، ښځو به ویل خدای دې دا کلا او دا پټې درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دې یو ستوی کړ. زه پدې خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائي او څوک یادوي له کومې ښځې به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شویدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئي وویل: (څې کئې زویه خدای دې دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حیران به پاته شوم چه دا خلق نن ولې داسې خبرې کوي چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ساعت وروسته د کلي ښځې ټولې شوې او يوه بل کلي ته تللې زه هم ورسره ملګرې شوم او يوه کاله ته ننوتو چه ډېرې ښځې راټولې شوې دي، څوك ژاړي او څوك خبرې کوي ځينې اوږه لمدوي او ځينې په لويو لويو ډيکيو پسې اورونه بلوي. د کوټې په مينځ کښې څوك اوږد پروت دی او شاو خواپې ښځې ناستې دي لکه بدلې څه وائې او ژاړي.

يوه ښځه چه نوې راغله ژړېې هغه سپينې څادر لرې کړ او په چيغو يې لاس پورې کړ، زه هم ورنږدې شوم ګورم چه يو سړی په وينو کښې لت پت پروت دی او لکه پسه چا حلال کړيدی يوه ښځه چه د کلي د ملا ښځه ده د کوټې په کنج کښې ناسته ده خبرې کوي او نورو ښځو ورته غوږ نيولي دي هغې ښايسته ډېرې خبرې وکړې خو ماته اوس نه دي يادې چه څه يې ويل، دومره مې په ياد دی چه شهيد شهيد به يې ډېر ويل او د جمعې شپه به يې هم يادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهيد دغه مړي ته وائي چه چا حلال کړيدی او په وينو ککړ دی ځکه چه نورو مړو ته به چا شهيد نه ويل، وروسته بيا پدې هم پوه شوم چه دا سړی د خپل ورور له لاسه وژل شويدی يعنې وروړېې غلو ته پيسې ورکړيدی چه هغه مړ کړي او مال يې ده ته پاته شي دې خبرې زه وډار کړم او هره شپه به مې غله په خوب کښې ليدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله په پيسو باندې خلق وژنې او يو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پيسې ورکوې.

کومه شپه به چه ما ته خپل پلار پيسې راکړې وې زښت ډېر به ډارېدلم چه غله خبر نشي چه د ده په جيب کښې پيسې دي بيا به مې ويل، څه! غله خو زموږ مريدان دي او هر وخت موږ ته شکرانې راوړي او دعا رانه غواړي بيا به راته سودا پيدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانکې صاحب مريدان دي هغوی رانشي او ما په پيسو مړ نکړي. يوه بله ورځ چه يو سړی زموږ حجرې ته راغلی و او ما ته يې څه پيسې راکړې خلقو به ويل چه دی د غلو مشر دی او هر وخت خلق په پيسو باندې وژني، ما به په زړه کښې ويل دې چه په پيسو باندې سړی وژني نو ما ته يې ولې خوشې په خوشې دومره ډېرې پيسې راکړې، بيا به مې ويل دا پيسې يې چه ما ته راکړې اوس په نورې پيسې ورسره نه وي او کوم بل سړی به مړ کړي چه له هغه نه پيسې واخلي. خلقو به ويل چه دی د سيدانو ډېر تابع دی او د لوی ځوان(حضرت عبدالقادر جيلانی قدس سره) په نامه ډېرې شکرانې د ده نمسيانو ته ورکوي، زه به پدې خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زموږ د نيکه تابع دي او له موږ نه وېرېږي.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به مې چه په زړه کښې وګرزېدل هغه به مې ويل، يوه ورځ مې له خپل لالا (سپين ږيرې خدمتګار) څخه پوښتنه وکړه چه لالا دا لوی ځوان هم د غلو مشرو، چه غله يې دومره تابع دي او موږ ته د هغه په خاطر دومره ډېرې پيسې راکوي هغه راته ډېر په قار شو چه پام کوه! بيا داسې خبره ونکړې چه ډېر وبال دی او سړی ډېر ګنهکارېږي. زه پوه شوم چه خدايږو ډېره بده خبره مې کړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښيمانه شوم او زښت ډېر ووېرېدم، وروسته لالا پخلا کړم او راته يې ووېل لوی ځوان په خدای باندې ډېرګران او د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولی دی په کوم ځای کښې چه غله ایسار شی او سخته پرې راشی نو چه لوی ځوان یاد کړي سمدلاسه ور رسېږی او خدای پې ساتي. ده دا خبری همدغسې کولې او ما ورته غوږ نیولی و ځکه چه ما دغه قصې کله نه وې اورېدلي او د قصو ډېر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به مې زاری کولې چه ما ته قصې وکړی خو دا د لالا قصې راته چا نه وې کړې او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندې پوهېږي. پس له دې به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی ځوان قصې وکړه لالا اول راته د هغه د ژرندګری قصه وکړه او دې قصې ته ډېر خلق راغونډ شوه چه زمونږ ژرندګری هم حاضرو. لالا وویل د لوی ځوان یو ژرندګرې و، چه له خلقو نه به پې زښت ډېر مزد اخیست د ده پاوی نیم چارك و او چارك پې نیم من و هر چا به چه د ده ژرندې ته غنم راوړل په دغو کاڼو به پې تربنه مزد تاله او د خلقو غنم به پې چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او کچه کاڼې و چه لږ غنم به پې ډېر خېژول. د ژرندګری ټول عمر دغه کارو چه خلق وغولوي او غلا وکړي. دا ژرندګری چه مړ شو او په قبر کښې پې کښېوده فی الحاله ورته نکیر منکر حاضر شوه چه د اور ګرزونه پې په لاس کښې و او له ده نه پې پوښتنه کوله چه رب دې څوك دی؟ پیغمبر دې څوك دی؟ او د چا په دین پې؟ ژرندګرې په دی خبرو خبر نه و او ویل پې زه نور نه پوهېږم خو د لوی ځوان ژرندګری یم چه د پاو په ځای مې نیم چارك مزد اخیست او د چارك په ځای نیم من. تر څو چه مړکېدم زما دغه کار و او بې له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پېژنم پدی وخت کښې ملایکو ګرزونه پورته کړه چه دی پرې ووهي ژرندګری وویل یا غوث صاحب رارسېږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز پې په هوا کښې ونیوه چه زما له ژرندګری سره د چا کار نشته او دی له دې سوال او جواب ځخه معاف دی ملایکو ویل مونږ مجبور یو چه له هر چا نه دغه تپوس وکړو او د خدای له لورې مونږ ته همدغه شان امر شویدی لوی ځوان ورته وویل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو یعنی ملایکو سره مشوره کوله چه زه په زمکه کښې بنیادم پیدا کوم او تاسی وویل چه هغه خونونه او فسادونه کوي آیا تاسې له هغه نه ښه پوهېدلی؟ او د انسان کارونه تاسو ته زیات معلوم و؟ تاسې ماته دغه جواب راکړئ او بیا زما له ژرندګری پوښتنې وکړئ دلته ملایکې بې جوابه شوې او د پاك خدای حضور ته عرضې ورغلې چه مونږ لوی ځوان د خپل ژرندګری سوال و جواب ته نه پرېږدي او له مونږ نه دغه شان پوښتنې کوي د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسې له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرندګری دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو وویل په رښتیا چه لوی ځوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار کښې ډېر قدر لري، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه ورکړی وه چه د دولس کالو غرقه بېړی پې له دریابه را وایستله. دلته زما دپاره بله سودا پیدا شوه چه د غرقې بېړی قصه به لا څنګه وي؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه پې دا قصه هم شروع کړه چه یوه کونډه ښځه وه او یو ځوی پې درلود هغه چه ځوان او ځلمی شو مور پې ورته کوزده وکړه او خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته بې واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته بې راوستله پدې وخت کښې نا څاپه له کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړی له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دې قصې خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه ورځ به بې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به بې چیغې وهلې او ټول خلق بې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وویل چه څه! لاړه شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کارونه کېږي او سوالونه بې د خدای په دربار کښې قبلېږي بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه بې ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وویل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به بې په اخرت کښې اجرونه درکړي.

بوډۍ په چیغو او کوکو لاس پورې کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا امیده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شویدی زه هېڅکله له دې درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چیغو او فریادونو د لوی پیر مهربانی را وخوځوله او کونډی ته بې په ډېر جوش دعا وکړه یو ساعت وروسته د خدای په امر د سیند له مینځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنی سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندې هماغه دړۍ ایښی وې او هېڅ تغیر پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سیند مایانو او کبانو خوړلي و مګر پاك خدای د لوی پیر په دعا د مایانو له خولو را و اېستل او بېرته بې ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری بې ښکلول هغې وویل لویه ځوانه که دې د دولس کالو غرقه بېړی اېستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانې را وباسې، هغې نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وویل هو! همدغه بېړۍ بې یا دوله او په همدغه امید خلق تاسې ته راځي او ستاسې دعا اخلي. د کوچنیتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او بېغقله وم بیا می لا لا ته وویل دا خلق نو د مایانو له خوله څنګه را ووتل هغه مایان چه دا خلق بې خوړلي و دا دولس کاله په هماغه سیند کښې پاته و او چا نه و نیولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق مني او غوږ ورته نیسي لالا دا ځل ډېر په قار شو، نږدې و چه ومې وهي خو خلقو ایسار کړ چه خیر دی ووړوکی دی نه پوهېږي، پس له دېنه بیا ما له چا نه پوښتنې نشوې کولی او ډېر اعتراضونه ډېرې سوداګانې به راته پیدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم ځکه چه لالا راته هر وخت ویل واږه باید د لویو په مخکښې خبرې ونکړي او په ادب ناست وي، وروسته تر دې به مې د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبرې نه کولې او هر څه به مې چه اورېدل هغه به راته صحیح ښکارېده، ټول ورځ به مې د بزرګانو قصې اورېدلې او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښې ښې قصې کولې، کله کله به ښځې هم را ټولې شوې او زما قصو ته به بې غوږ نیولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ې نشوې کولې او ما ته به په لړه خبره ډېر قهر راغی او ښیرا به مې وکړې خلق زما له ښېراو نه ډېر ډارېدل او زما لاسونه به بې ښکلول دوی به ویل چه ټول سیدان همدغسې ژر ژر په قارېږي خدای دې سړی د دوی له قهره ساتي دعاېې نه لګېږي مګر ښیراېې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پټرى وي. خبره بيا رانه بلې خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړى پاته شوه زه بايد دا قصه پوره کړم او اخر ته يې ورسوم. پدى قصه کښې د سکه ورور ظلم او د پلار بيرحمي بيا نېږي له دې قصې نه د دې وخت مسلماني او د دې زماني وروري، د حاکمانو او مامورانو بې غوري څرګندېږي.

تاسى زړه مه تنګوئ زه به تاسى حقايقو ته ملتفت کړم او د خپل کلى او کور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو کښې لمبېدلى و يوازى نه و يو بل سړى هم ورسره په يوه چوړکى حلال شوى و چه هغه د ده مزدور او خدمتګار و. هغه بله هېڅ ګناه نه درلوده او يوازى پدى جرم ووژل شو چه غله يې وپېژندل او د دې احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائي.

هغه څوك چه له غلو سره اشنا وي يا هغه سړى چه رښتيا او حقيقت بيانوي بايد ووژل شي او ژوندى پاته نشي. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل کور کښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندي نشو او نه پکښې څوك په لښته ووهل شو ځکه چه عارض او مدعى موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاکمان او علاقه داران پخپلو چوکيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوى ټول د قتل ځاى ته حاضر شوه او په هغه ټغره کښيناستل چه خونيان هم ناست و، هغوى ته يې د مړو دعا هم وکړه.

خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له وروره د دوه قتلونو پيسې غواړي او هغه د يوه قتل پيسې حقي ګڼي او د دې بل قتل په حق الزحمه کښې د شهيد د کاله طلا ګاڼې او د ښځو ګاڼې مجرا کوي چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره ايستلې وې.

ته به وايې چه يو وږور څنګه د بل ورور په وژلو پيسې ورکوي مګر که تا پدې وطن کښې شپې کړى وي نو ډېر تعجب به ونکړې او بې شاهدانو به دغه خبره ومنې.

پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژني او پخپلو چړ و حلالېږى زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار يې هم په دغه قتل کښې شريك و. کله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ کېده نو د کلي ملا صاحب او څو تنه سپين ږيري يې د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسې شاهدان اوسى زه خپل ټول مال کشر ځوى ته تمليکوم او مشر ځوى مې زما په مال کښې څه برخه نلرې ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت کښې دى او شريعت يې نه مني مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا کړو چه په شريعت باندې دا خبره برابره شي که څه هم له شرع مخالف کار دى او د وارثانو محرومول خپل ځان د خداى له رحمته محرومول دى. خان پدى خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته يې سپينې پګړى په سر کړې.

هغوى قلم او کاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال يې چه په لکونو روپو قيمت يې درلود په دوه زره روپو يې د خان په کشر ځوى خرڅ کړ او دوى پرې شاهدان شوه.

په دغه شرعي حيله دوى د خان ټول جايداد دوه زره روپۍ وګڼلې او د خان ميراث يې همدغه پيسې وګڼلى چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شى او هر څه د خان کشر ځوى ته پاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حیله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ ولیکل شو خان دوه ورځې پس پټې سترګې اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت یې نه لیده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه یې نه لیدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښې یو ځوی لکه یوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بیګانه معلومېده که څه هم دواړه د یوی مور او یوه پلار زامن و او سکنی ورونه بلل کېده. خیر یې سترګو پلرونه همدغسې کوي مګر ګورو به چه دواړه ورونه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفین او تجهیز مراسم او د فاتحې خبره خلاصېږي، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د میراث دعوه کوي هغه د ملا صاحبانو او سپین ږیرو په امضاً د پلار خط را باسی چه ټول مال یې په دوه زره روپو په ده خرڅ کړیدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حیران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندي؟ پس له فکره د هغه بل کلي ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه یې روایت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلی پیدا کړې چه دا بیع صحیح نه ده ځکه چه یو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپۍ هم په زر هاؤ دي چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپۍ د خان په کشر ځوی خرڅې شویدي او دغه شان بیع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلري. د خان دواړه زامن پخپل مینځ کښې د دنیا په هډوکو ونښتل او فیصله یې ملایانو په راز راز مسایلو پیدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خیر خواهی په ډول په مینځ کښی ګرزېدل ډېر شدید شو په اخره کښی د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وویل دوه زره روپۍ باید ملنګ خیلو ته ورکړو چه بېګاته یې مړ کړی او له شره یې خلاص شو پدې خبره کښې کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وېووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او اورمرو پکښې سړی څه قدر متردد کیږي. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدې فیصله کښې چرتي شو او فکر وېوړ نه چه دا خبره رد کړي او بل فکر وکړي. په همدغه موقع کښې یوه سپین ږیری غړ کړ چه بې له دېنه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه یې کوي او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پیسې ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښې سودا پیدا کیږي او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب وویل که څوك د چا د مرګ اقدام کوي نو مرګ یې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الایزاً) زمونږ ملا صاحبان چه په عربي څه ووائي نو بیا پکښې د شك او تردید مجال نه دی او بې تحقیقه یې هر څوك مني.

کشر خان چه له یوې خوا د سپین ږیر و او هوښیارانو مصلحت ولید او له بلې خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خیر یې د ورور په قتل کښې ولید او غله یې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنایان او خپلوان هم و او بې له پیسو نه هم د چا په وژلو نه و ایسار نو چه دوه زره روپۍ هم ورکړی شي او د ناظر لحاظ هم ورسره وي پدې قتل کښې به ولې ځنډ او معطلي پېښیږي.

غله بېګاه ته ځي او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږي هغه چه غلهویني او پوهېږي چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندې نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم کلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږي. خان که هر څومره وعدې وکړې چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل ورور نوکري به کوم چا په ده باندې رحم ونکړ او په پټه چاړه بې حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه بې هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنې دواړه د جمعی په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلي کښې رڼا شوه او خلق په کوڅو کښې وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وایې د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو وړو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلې وه چه پدی قتل کښې څومره پیسې ورکړی شوی او دا کار چا د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ړانده هم پرې خبر شوه او ښځو به د ګودر په غاړه همدغه خبرې کولې مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسې کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته بې هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسې هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسې نه کوې دوی رشوت او پیسو دغسې کړه هغه پیسې چه غلو اخستې وې دوی هم واخستلې او لمر بې په ګوته پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپې غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله بې پټ کړه په تحقیقاتو کښې بې وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ بې معرفی کړو. پدې خبرو باندې د کلي سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتې ولګولې او دسخطونه وشوه.

هیچا دا ونه ویل چه د دواړو وروڼو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمنې بې کوم حد ته رسېدلې وه د حاکم هم هېر شوی و چه دواړه وروڼه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښې څه ویل. د مقتول صغیر ځوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښې و غلو وېوړ او یو څه جز ئي شیان پاته شوه. زمکې، طلاګانې ژرندې پایکوګانې، د غلو ګوداموته نغدې روپۍ او فرش و ظرف هر څه د مقتول ورور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږي او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کېږي؟ دا خبره د محکمې قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوري او هغه لږ غوندې مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره بې یوه صالح متدین او خیر خواه وصې ته وسپاري چه په ښه سړیتوب مشهوروي او له خدایه ډارېږي.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدې مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصي مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېرې عاطفې خاوند وي او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصي مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی بې له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه بې په عدت کښی د کلي سپین ږیري او ملا را وغوښتل او نکاح بې پرې وتړله. خپله پیغله وریره بې هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښې وي او پخپله خوښه ځانته کوم مېره پیدا نکړی. په صغیر باندې نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه ورپېښ شوه خو څو ورځې وروسته يې مړی له کلا را ووت او د پلار پخوا کښی خښ شو پلار خوږې شهيد و مګر دغه شهيد زاده ته چا شهيد نه ويل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندې مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار يې کوی ځينی طبيبان يې هم کوي او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دي مګر د دوی دلاس مړی د شهيدانو درجه د خلقو په نزد نلري. د صغير مور د دې لامله چه د مينې او محبت په اثر چا پرې نکاح نه وه تړلی بلکه د ضرورت او مجبوريت په سبب د خان په نامه شوې وه او مصلحت دا نه و چه له دغې ښځې څخه خان اولاد ولري ځکه چه د خان د ګرانې او اصلي ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښی ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی يې نشو کولی چه په کټو کښی زهر وانچوی مګر ځای به يې جارو کاوه او ناولی کالي به يې مينځل د همدې لامله نشم ويلی چه د دې ښځې لاس د خان په کاليو نه دي لګېدلي ځکه چه د مينځلو په وخت کښی يې د هغه ناپاکه جامې په لاس کښی اړولی را اړولی دی.

خان دغې ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسی رويه يې ورسره نيولی وه لکه چه اوس يې هم د ورور کډه وې او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وې. زمونږ خان ډېر ديندار سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېږه خدمتګاره يې خوښېږی او ځان پرې چاپې کوي. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پرې ايښی چه بهر دنيا وګوری او څوك ووينی يابېی څوك ووينې. د دې ښځې پلو پس له هغې شپې چه غله او خونيان په کور را ننوتلي و بيا چا نه دی ليدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګېدلی دی. په هغه شپه خوږې البته غلو له لاسونو بنګړي ايستلي دي او د غاړې ګانه يې هم ورته نه وه پرې ايښی. زمونږ خان د خپلی وربرې په باب کښی هم ډېر فکر وکړ چه څنګه يې کړي او چا ته يې ورکړي. ريباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور انديشی ورکړېده او ډېر لرې ګوري، دومره لرې هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنيا په کارو کښې يې نظر تر ډېر لرې ځايه رسېږي. دی پدې پوهېده چه که دا ښکلی پيغله د کوم نارينه پښتون کور ته لاړه شي او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دې نجلۍ د پلار انتقام واخلي يا په ميراث دعوه او جګړه وکړي نو ځکه يې يو بې ازاره او مړيی زوم ولټاوه چه د ده په مخکښې کله زړوره خبره هم ونکړي. د خان له تالو نه د هغه په کور کښی تر اوسه کوم اولاد هم پيدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نيکه دښمني تازه کړيې. تاسې ګمان مه کوی چه دا کومه خيالی افسانه ده او ليکونکی له ځانه خبرې جوړوي، ما تعهد کړی چه رښتيا به وايم او څه مې چه ليدلی هغه به بيانوم. دا قصه زمونږ د کور او کلی يو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وريره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حيات لري، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تېر چه د زمانې په مرور ځانګې او ښاخونه پيدا کړي او مبالغې پکښې وشي. زه پدې قصه کښی يو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښی کار اخلم له دې سړي سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن يې نه پټوم او وايم چه دی په کور او کلي کښي په ډېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینداری او ښه سړیتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائي. دی وروسته د ورور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجی صاحب هېڅکله د قرآن کریم تلاوت نه قضا کوي او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوي که څوك وږائي چه په لس کالو کښې به ده یو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئې منئ ځکه چه په لمانځه ډېر ټینګ دی او هغه وخت چه د ده ورور ژوندی و هم په لمانځه باندې کلك و. حاجی صاحب هغه عملونه چه ډېر لږ ګناه ګڼښې وي بد ګڼي په چلم باندې بې کله خوله نه ده اېښی او نه بې کله نسوار په خوله کښې اچولی دی. دوه یا درې کاله بې څه پیسې د ذکات په نامه خلقو ته ورکړې مګر وروسته بې پیسې د غلې د قیمتی په وجه ډېرې زیاتې شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجی صاحب زښته ډېره غله اخلي چه زرو خروارو ته به رسېږي، دا غله دی د کال تر اخره ساتي او د ډېرې قیمتی په وخت کښې په ډېر ګران نرخ خرڅوي هغه وخت بې هم په نغد و نه ورکوي او تر یوه کاله بې پور ورکوي په همدغه سبب بې خلق یو په یو نیم یو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلي که د نورو په شل خرڅېږي د ده په دېرش ځي. د ده دا عادت دی چه نغدې روپۍ هم په کور کښې نه ساتي او په ګرویوئې بندوي. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړېدی یعنې بیع جایزې ورته وابې علاوه پدې بې یوه بله خبره هم ورته په غور کښې اېښی ده چه د ګروۍ په پیسو زکات هم نشته ځکه نغدې روپۍ په کاله کښې نه ساتي او ټولې په ګټه بندوي چه غاړه بې بنده نشي.

د همدی لامله ډېر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زیاتوی او په دوه کالو کښې بې پیسې دومره شې چه باید د زمکې خاوند قطعی او بیع بات قباله ورکړې.

دا قصه نوره په همدغه ځای پرېږدم زمونږ حاجی صاحب به نور د یادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځینې خانان او ملکان شته چه ډېر خلق بې بې تیغه او په تېره تبغ حلال کړیدي او عالم بې په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم لیکي نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامې هم په یوه کتاب کښې نه تمامېږي او دغه چنګیزي افسانه نه خلاصېږي. د اولس حال او د دوی د مشرانو رویه له همدغې یوې نمونې څخه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښیم چه په سل هاؤ تنه بې وژلي او ډېرې مېرو ښی بې په جبر او زور په دار اسلام کښې خپل کور ته ننوېستلي دي. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د یوه متدین مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلماني لږ غوندې ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومېږی.

د دې قصې د بیان باعث دا نه و چه ظلم او بې رحمي پکښې ډېره زیاته ده بلکه دا د یوه ښه سړي حکایت و او زما په حیات کښې لمړۍ واقعه وه چه زه بې د دې خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنیتوب کښې ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼی ځکه چه دا خو د دوه ورونو د ورورولۍ مقابله ده او ورور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډېر کسان د خپلو ورونو له لاسه څوك په مال او دولت ځینې نور په ښځو وژل شویدي او ځینو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کیف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان یو داسی دینداره مسلمان او نیك سړی دی چه د جمعی په لمانځه کښی تل په اول صف کښې ځای لري او په ختمونو کښې مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښې باید تاسو ته دا سودا پیدا نشي چه دغه شان ظلمونه په یوه داسې ځای کښې چه حاکمان او کوتوالیان موجود وي ځنګه پیدا کیږي او ولې یې څوك مخه نه نیسي؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم یو څو خبری وکړو. دا عادت دی چه ځنګه غر هغسې کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنیت ساتلو مسئول او د جرایمو او جنایتونو مخه نیوونکی و یو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد یې درلود چه باید سړی ورته ګوته په غاښ کړي. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښې صرفیده او د ده له پوهې نه ډیر فجایع پیدا کیده. څومره غله او خونیان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډیده یو وخت دی پخپله د یوې داړې مشر و. ده په قلم باندې ډیرې غلا ګانې کولی شوې او په ژبه یې ناحقې خبرې حقې ښکاره کولې. غله او پولیسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانې به هم د ده په امر کیدلې. د ده دا کار و چه داړه به یې په یوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به یې په سلو کښې یو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به یې داسی هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نیم برخه د ده وه مګر سبا ته به یې چه بې ګناه خلق ونیول او بندیان به یې کړه له هغوی نه به یې هم په رشوت کښې ډیر څه واخستل نو د غلو به نیمه وه او د ده به لکه ابۍ یوه نیمه شوه. ډیرې داړې به ده د دې دپاره غورځولې چه خپل مدعیان او مخالفین پکښې ونیسي او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانې ډیرې شوې او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولایت د کوتوال په منطقه کښې ډیره غلا نه کیږي نو بیا به یې داړه مار هلته ولیږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي او یو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډیرې غلا ګانې کولې او د تحقیقاتو پاڼې به یې بیخی په بل راز ولوستلې او ډیر حقایق به یې پکښې پټ کړه یعنې په ژبه به یې هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښې به نه و بلکه عکس به یې و. دی هیڅچا په غلا ونه نیوه او تر اخره چا دا تمیز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځینې جرایم په اولس کښې کم شوی و ځکه چه ښکلې به ټول په یوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به یې نه پریښودل. د ده زیات حرص نور خلق له اخلاقي جرایمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځینې بیګناه ښځې به هم په دسیسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. یوه شپه چا د ښار ستر مشر ته وویل چه یوه ښځه په محبس کښې نشته او مدام د کوتوال په کور کښې وي ځینې نورې کله هلته او کله دلته وي هغه را روان شو چه محبس وګوري مګر په هماغه آن کوتوال ته تیلفون وشو چه د زندان ښځې شماری ته باید خبر اوسې کوتوال د دې په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته ولیږي یوه بله ښځه د هغې په عوض په محبس کښې داخلوي او تعداد پوره کوي یعنې د یوه ساعت دپاره هم بیلتون نه قبلوي او پردۍ ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجایع لري زه د دې په ځای چه دغه اسرار ښکاره کړم دا بهتره بولم چه پټ یې کړم او په یوه اشاره اکتفاء وکړم.

هغه وخت چه دغسې کوتوال موجود و د مملکت مشران او دواك خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق یې خوښ و. کوتوال خو به په حیلو او دسیسو یوه ښځه په محبس کښې واچوله او بیا به یې په پټه پخپل کور کښې ترېنه ناجایزه استفاده کوله مګر سترو واکدارانو دا هم کولی شوه چه یوه مېړو ښه له خپل مېړه نه خلاصه کړي او په ډول و سرنی یې خپل کور ته راولي نکاح پرې وتړی. دغه شان واقعات ډېر پېښ شویدی او پدی هېواد کښې یې خپل ابتکار بایللی دی. که داسې قصې په یوه بل وطن کښې پیدا شي او یو لیکونکی ورځنې خبر شي هېڅکله به یې دغسې لنډی لنډی خلاصې نکړی او ډېر جزئیات به یې هم له نظر لاندې ونیسی ځکه چه هلته به دغه شان واقعات له عجایبو او غرایبو څخه ګڼل کېږي او د لیکونکی ډېر زیات دقت به جلبوي مګر دلته هغه شان نه تلقی کېږي او د لیکونکی زړه زور نه اخلی چه په ډېر شد و مد یې تصویر کړي.

بله دا چه یوه واقعه د وقوع په وخت کښې د حکایت په صورت بیانېږي نه د افسانې په شکل. پدې مورد کښې همدغومره ویل کافی دی چه سړی ووائي په هغه ځای کښې چه امران او واکداران د چا ناموس د هغه له لاسه اېستلی شي نو مالونه او جایدادونه به څنګه نشي اخستلی په دغسې محیط کښې رشوت اخستل دا استعداد نلری چه څوك پرې رومان ولیکي او د چا تعجب جلب کړي.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لري چه وروسته تر ډېرو کلونو په یوه موزیم کښې د تعجب او غرابت شکل و صورت پیدا کوي یا په یوه بل هېواد کښې بل شان معلومېږي.

دغه شیان چه اوس مونږ په موزیم کښې ګورو یو وخت په هر کاله کښې موجود او هره ورځ لیدل کېده په هغه وخت کښې چا دې شیانو ته په دغه نظر نه کتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دی چه اوس مونږ دغه فجایع په هغه نظر نشو لیدلی چه نوی نسل یې ګوري. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسیت یې له نورو زیات دی په دغسې واقعاتو متاثر کېږي او په حساسیت ورته ګوري مګر د نورو خلقو په نظر کښې عادي او مانوس معلومېږي. مونږ په یوه مظلومه دنیا کښی پیدا شوي او لوی شوي یو زمونږ شعور او ادراك د کوچنیتوب له وخته د فجایعو او مظالمو منظري ډېري لیدلي دي مونږ چه اول ځل سترګې غړولي دي یو انسان مو حلال او مذبوح لیدلی او ځینی نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پېژندلي دي ځکه ښه نشو پوهېدلی چه زمونږ په رمه کښې پسونه او لېوان ګډ ګرزي او شپانه یې له رمې نه نشي بېلولی بلکه ډېر ځله یې پېژندلی هم نشی. پدی ملك کښی د چنګیز او هلاکو طوفانونه راغلی او دلته داسې خلقو حکومت کړی چه د سرونو منارې یې جګې کړي او د انسانانو سترګې یې اېستلي دي هغه ړوند خان چه خپل یو ځوی یې په بل مړ کړ د هغه سترګې هم د هغه وخت حکومت ړندي کړي وي. پدې ځای کښې خان او ملك ډېره موده بې قانونه حکومت کړی او حاکم و کوتوال په هیچا باندی هیڅ رحم نه دی کړی. دلته سید او ملا له ظالمانو سره معاونتونه کړي او ځینې

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانیون یې هم په اخره کښې بل راز شویدي او په بله جامه کښې یې خلقو ته تکلیفونه رسولي دي.
دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاریخچه او د قدامت حق لري یوې داسې مرحلې ته ورسېده چه ظلم او جبر دوهم طبیعت بلکه اول طبیعت شو او غیر طبیعي مظاهر یې څرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په مونږ کښې بدبیني دښمني عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پیدا شو او مونږ یې لکه وحشیان غرونو ته وخیژولو مونږ اوس سمې ته په اسانه نه راښکته کېږو او په غرونو کښې له لیوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښې له انسانانو ډارېږو او له کوتوالیانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په مونږ کښې وحشیانه او ارتجاعي انقلابونه پیدا کړه او زمونږ سته یې و اېستله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پیدا کېږي او د ظالم و مظلوم جوړه په هېڅ شان نه راځي. د حاکمانو او کوتوالیانو ظلم د ملت او حکومت تر مېنځ دښمني پیدا کړه او د حکومت بناګانې یې ونړولې. د خلقو په نظر کښې غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پیدا کړه چه زمونږ شاهی ارګ لاندې کړي. هماغه غله چه ما د شهید له واقعې نه وروسته د قاتلانو او خونیانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لویو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښې یې ځای نه و په ښارونو یې استیلاء وکړه او جرنیلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښې جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمې پخپل مینځکښې لکه لیوان او لیونیان ونښتل د مملکت په زړه کښې د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبې یې ټولو ځایونو ته ورسېدې. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شیان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهېږي چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولې کامیابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګري شوه او له رشوت خورو مامورینو او ظالمانو حاکمانو نه یې په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دي او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوي. که زمونږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روشوتونو د مظلومو شهیدانو وینې نه خرڅولې یو یتیم یې د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د یوه مظلوم شهید ښځه په جبري نکاح نه بندي کېدلی، یوه عفیفه پیغله د دښمن په لاس نه خرڅېدلی او د غلو پرده داري نه کېدلی غل نه کوتوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعیت هېڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر مونږ په رڼا ورځ ولیده چه غله راغله سیدان، حضرتان، ملایان یې ملګری و، رعیت او ولس یې شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښې ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کامیابه شوه امامانو او خطیبانو د دوی په نامه خطبې ولوستلې، د دوی سکه په وطن کښی رایجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېرې د یوه او بل په کور کښې د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعیت تر یوه وخته دوام وکړ او په آخره کښې د لوی خدای په اراده د اعلیحضرت شهید په قیادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتي قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا باید ووایو چه غله اوس هم بیخي نه دي ورك او زمونږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتی دوایرو کښې په بله جامه او بل رنګ کښې کار کوي چه زمونږ پولیسان يې نشي نيولی بلکه پولیسان يې له امر او حکم لاندی دي. هر څوك دغه غله نه پيژني ځکه چه شکل و قيافه يې بل راز ده او نوم يې هم بدل کړيدی په يوه ځای کښې ورته خلق علاقدار وائي په بل ځای کښې ورته مامور صاحب يا حاکم صاحب ويل کيږي او په ځينو مقامونو کښې يې له دی نه هم لوړ القاب پيدا کړيدي. دا عادت دی چه که سړی له يوه ظرف او لوښی نه د خاورو تيل خالی کړی او تول وينيوی بوی يې تر ډيره وخته نه ځي او چه هر وخت يو اور لګيت څوك ولګوي او ورنږدې يې کړي سمدلاسه اور اخلی او سړی پوهيږي چه يو څه تيل لا پاته و چه مونږ نشو ليدلی او زمونږ په نظر کښی هيڅ نه معلوميده غله هم زمونږ له نظره پټ دي او د غلو دا عادت دی چه ځان پټ ساتي او په پټه کار کوي.

مونږ بايد دا غله وپيژنو او کشف يې کړو. ما له ډير پخوا وخته تر دې وخته پورې د غلو تعقيب کړيدی او د دوی لارې مې څارلي دي که دوی په بيوك کښې سپاره وي يا په شورليټ کښي زه يې پيژنم که په ډيره لوړه چوکۍ کښيني هم رانه نه غلطيږي که پير شي او که فقير شي زه غل پيژنم او پوهيږم چه دا څوك دی او څه کوي؟ مونږ بايد غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که يو غل ډير معتبر وي او لوړ مقام يې اشغال کړی وي بايد غل ورته ووايو او د مملکت دښمن يې وبولو.

زمونږ په وطن کښې غله واليان شوه جرنيلان شوه وزيران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسيدل مګر مونږ هغوی غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله بايد اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو ځکه چه غله بيخې ورك نه دي او ډيرې چوکۍ يې اوس هم نيولي دي.

مونږ بايد پدې پوه شو چه غله هم لکه د سينما اکتران په ډيرو رنګونو کښې ځان ښکاره کوي او په هره طبقه کښې موجود دي. ځيني کسان شته چه خلق يې د دې دپاره په لمانځه کښې دمخه کوي چه په وروسته صف کښې د خلقو پښې پټوي نو دغسی پيشوا امام نه وي بلکه غل وي او ضرورت وړاندی کړی وي. يو وخت څو تنه غله کوم ځای ته ولاړه او څو اسونه يې له يوه کلي نه په غلا را وايستل دوی چه له کلي نه بيديا ته را ووتل په کلي کښې نغاره وشوه چه د غلو تعقيب وکړی او اسونه را وګرزوي، غله پوه شوه چه په دوی پسې چيغه را اوزي او دوی تربنه نشي خلاصيدلی ځکه چه هغوی د اسونو په سپرلی او ځغلولو کښې ډير مهارت لري او دوی لاندې کوي د غلو مشر چه يو سپين ږيری سړی و او د غلا په فن کښې استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته يې وويل: تاسې اسونه په دغه بيابان کښې لمر خاته خواته ولئ او ډير ګړندی ځی زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوی دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جای نماز او سپين څادر چه د ضرورت دپاره يې له ځانه سره پټ ساتل را وايستل جای نماز يې د زيارت پخوا کښې لارې ته نږدې وغوړاوه او سپين څادر يې په سر واچاوه تر څو چه د کلي چيغه را رسيدله ده څو رکعاته نفل هم کړی و او د غلو د نجات دعاپې کوله د کلي خلقو چه د زيارت له څنګه سپين ږيری زاهد او عابد په مسئله باندې ناست وليد چه دواړه لاسونه يې د خدای دربار ته نيولی او دعا کوی له ده نه يې په ډير احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس یې لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لورې روان شوه. دی پوه شه چه غلو ته مې نجات ورکړ او خلق مې ګمراه کړه نو خپل جای نماز یې وځانډه او په غلو پسې روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږي هم او په دغه ډول غلا کوي مونږ باید غل او شیخ وپېژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کښې ګورئ په دوی کښې هم داسې غله شته چه د بیت المال سېه باسي او په کال کښې په زر هاؤ روپۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کښې شریك وي او ډېر ډېر کارونه کوي. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه څو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوې کورنۍ وو ونه کړي و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما څو کاله تعلیم کړی و او کتابونه مې لوستي و زه کاتب شوم او هغه د دې لامله چه بې تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدې څو کالو کښې مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلي کور کښې د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت څوك په دوه توته نه اخلي ما پخپل حیات او خپل کور کښې هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېرې زمکې واخستلې او لوړې بنګلې یې جوړې کړې هغه علاوه په نورو شیانو درې ودونه نور هم وکړه او اوس یې څلور ښځې په کاله کښې ناستې دي د ده یوه ښځه زما ښینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځي چه بېرته راشي تر څو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږي، یو یې د رادیو صفتونه کوي بل وایې په کور کښې یې ډېرې ښې قالینې اوارې دي او په میزونو او رفونو باندې یې ډېر ښایسته لوښې ایښي دي. دا صفتونه چه تمام شي بیا نو له ما نه خواهش کوي چه مونږ ته هماغسې رادیو واخله او هماغه شان کالي راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشي ولري او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلې خور کره نه ورځي او که هغه هر څومره جوابونه راولېږي دابې په یوه بهانه ردوي او جواب ورکوي، داسې نه چه زه یې منع کوم او هلته یې نه پرېږدم بلکه څوځله ما هم ویلي دي چه زه ولاړه شه! خور دې خوابدې کېږي او ګله کوي مګر هغه زما هم نه مني او یوه پلمه برابروي چه ما قانع کاندي. که څه هم دا ما ته نه وایې مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځي او څه شی د خپلې خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامې یې د تحویلدار ښځو غوندی نه دي او هغه ګانې چه هغوی یې لري دا یې نلري نو که هلته ولاړه شي او د هغوی هستي او خپله نیستي وګوري سترګې یې نه غړېږي او دغه وضعیت نشي لیدلی. په یوه اداره کښې چه دغسې تحویلدار موجود وي هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټې لري او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کښې شریك وي او دغه شان مدیران په دوایرو کښې ډېر لږ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومې غلا ګانې چه په دوايرو کښې د قلم خاوندان او ميرزايان کولی شي هغه په بل ځای کښې نشي کېدلی که تاسې په دوايرو کښې لږ غوندی بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په يوه تفتيش کښې معلومه شوه چه يوه لوی سړي يوازې د حيواناتو له اذوقی نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشې خوړلي وې. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنی په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوي چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږي. دې خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پيدا کړيدی او په هر شي کښې غلا کوي دوی اوس په خاره زمکه کښې هم ځانونه مړولی شي او له هېڅ نه ډېر څه بودوي.

يوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د يوه غيران سودا راوړي نو يو غيران او پنځه ويشت پوله پکښې ځينې وختونه دی وخوري دا خبره هر چا ته له حقيقته لږ غوندی لري ښکاره شوه او په ظرافت پې محموله کړه هغه وويل زه رښتيا وايم توقه نه کوم ما يو ځل دی بازار ته په سودا پسې ولېږه بېرته تش راغی چه پيسې رانه ورکې شوې بل غيران مې ورکړ په هغه کښې بې هم پنځه ويشت پوله پټ کړه او پوره سودائی رانوړه زموږ يوه ملګری وويل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښی زيات مهارت لري. ملګري ټول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وي؟ هغه وويل حسن نوماند يو سړی و د هغه يو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښې به بې څو پيسې پټولې، يوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښې يو مهر جوړ کړي د مهرونو قيمت معلوم و چه په يوه توری (حرف) يو غيران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زيات و کم پکښې نه وې. د حسن نوم درې توری و او درې غيرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته بې وويل زما نوم خس دی ما ته يو مهر جوړ کړه او دغه يوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) وليکه د (ح) په توری باندې بې ټکی اېښوده چه (خس) شي مزدور ورباندې غږ کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښې کېږده او هلته بې مه ږده مهر کن ورته وويل له دېنه خو درې تورې جوړېږې او اجوره بې درې غېرانه کېږې مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی يو ټکی حق دی په هر ځای کښې چه زه وايم هماغلته بې کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان بې هم کېده نو له ناکامه له يوه غيرانه تېر شو او مهرېې په يوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا يقين و چه پدی سودا کښې بې هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه بې استفاده کړی وه. زموږ ځينې مامورين او کارداران چه په تور و سپين پوهېږي او له تورو سره کار لري د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دي او په داسې ځای کښې چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولی شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ګورم او څه اورم

www.ulfat.de

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library